

Hôm nay, 23-2, Trung Quốc và Việt Nam sẽ làm lễ hoàn tất công trình Phân giới cộng m, kết thúc 8 năm triển khai trên thực địa, kết thúc những tranh cãi căng thẳng, kéo dài. Những, những tranh chấp không chỉ diễn ra trong vòng 8 năm nay. Bởi bao câu chuyện xảy ra đáng ghi vào lịch sử kể từ khi hai nước ký Hiệp định tạm thời, 07-11-1991.

Giới Chi Ma

Cho đến tận hôm nay, đường lên cửa khẩu Chi Ma, huyện Lộc Bình, Lạng Sơn, vẫn phụ thuộc vào đường đang triển khai biên 63m. Năm 1993, khi tỉnh Lộc Sơn cho rải đá, lực lượng vũ trang từ phía Ái Đium, Trung Quốc, tràn sang ngăn cản, "bắn" cho rải đường là phần đất thu về Trung Quốc cho dù cột mốc 44 vẫn còn. Từ ngày 28-5 cho đến 11-6-1993, hàng trăm binh sĩ có vũ trang từ Ái Đium tới, theo sau là 15 xe chở đá. Trong khi phía Việt Nam chưa kịp phản ứng, 2 xe "vượt biên" sang đổ đá chèn lên đôn công nhân Việt Nam đang thi công. Ngay lập tức bộ đội Biên phòng, Hải quan, công nhân, đặc biệt là bà con nông dân Chi Ma xuất hiện. Họ rút.

Kể từ hôm đó, cột mốc 44 được thành lập, 7 cán bộ Biên phòng có nhiệm vụ canh giữ cho mốc 44 trở về đúng vị trí mà nó đã được, kể từ sau Công ước Pháp- Thanh 1887 và 1895. Các anh phụ trách từ 24/24, trong giới Chi Ma thời bấy giờ; trong rét Chi Ma có khi xuống dưới không; dưới mặt tuyết lều dựng bằng 6 cọc tre và những thùng giấy carton nằm sâu bên lãnh thổ Việt Nam 5m (vì bị ngăn cản không được dựng nhà).

"Nhật ký" cửa sổ ghi nhận 32 số kiểm tra biên giới xảy ra xung quanh mốc 44: mốc 10 biên phòng Ái Đium, Trung Quốc, cho dựng mốc nhà tạm làm sang đất Việt Nam 2m; 22 lều lực lượng vũ trang Trung Quốc xâm nhập sâu vào đất Việt Nam từ 5-35m; 7 lều xâm canh; 1 lều lén chôn mốc bia đá sang đất Việt Nam 20m... Chỉ từ 6-2-2009, chúng tôi có mốc Chi Ma, phía bên kia mốc 44 là mốc bất cứ đường đá dày 1m cao 3m, bao bọc đất Ái Đium. Trên bất cứ đường đó, sâu hơn những người châu mai, nhìn sang.

Thieu tá Lộc Văn Moong, người từng là đồn phó Chi Ma 4 năm, nói: "Có rất nhiều chuyện không được ghi chép, đó là những cọc đá được ném sang từ phía bên kia lúc nửa đêm. Trên 'đá kích' cuối cùng xảy ra là vào năm 2003". Theo thông tin tá Nguyễn Anh Tuấn, phó chỉ huy chính trị Biên phòng tỉnh Lộc Sơn: "Anh em đã bám trụ trong địa điểm kiểm tra suốt 15 năm, từ tháng 6-1993 đến tháng 1-2009. Khi vượt đèo Nghèo tỉnh huân chương Chiến công (hàng Ba) cho từ cột

m c 44, có nhi u câu chuy n đã làm tôi khóc".

B n Gi c

Mãi cho t i ngày 14-1-2009, m c 836 m i đ c c m bên tri n B n Gi c. Thác B n Gi c và c a B c Luân cùng n m chung trong m t "gói đàm phán", đ c phân gi i sau cùng. Sông Quây S n ch y vào đ t Vi t c t m c 67 (cũ) vòng qua các ng n núi Trùng Khánh, Cao B ng, kho ng 20km r i ch y ra m c 53 (cũ), thành con sông Biên gi i dài 15km tr c khi ch y sang Trung Qu c c t m c 49 (cũ).

Gi này, cánh đ ng d i chân B n Gi c tr r . Ch a t i mùa n c, thác ch a đ y nh b c nh mà Võ An Ninh đã ch p. Nh ng, c m giác v m t B n Gi c tr n v n v n nghiền ngh n. Theo th tr ng Ngo i giao Vũ Dũng: "Ta và Trung Qu c đã tho thu n đ ng biên gi i đi t m c 53 cũ, qua c n Pò Thoong, đ n đi m gi a c a m t thác chính".

Trong kho ng th i gian "gói B n Gi c- B c Luân" đang đàm phán, Trung Qu c m y l n đ nh làm đ ng trên c n Pò Thoong, m y l n b ng i dân Đàm Th y đ ng ra ngăn c n. X a nay, Pò Thoong v n n m trong vùng qu n lý c a Biên phòng Vi t Nam, ng i dân v n canh tác và l y đá cát quanh đó. Tr n "đá kích" sau cùng mà các cán b Biên phòng ghi nh n x y ra là vào ngày 24-7-2007. Gi đây, m c đôi 835 đã đ c c m thay th cho m c 53: 835/1 n m bên b Trung Qu c c a sông Quây S n; 835/2 n m trên c n, "ph n thu c v Vi t Nam bây gi là ¼ c n Pò Thoong".

Theo ông Vũ Dũng: "Ta và Trung Qu c nh t trí s c cùng h p tác đ phát tri n ti m năng du l ch, kinh t t i khu v c thác B n Gi c". Cũng theo th a thu n y, thuy n du l ch có th ch khách t hai phía sang sát b c a nhau ng m thác, mi n là khách c a bên này không lên b c a phía bên kia. T xa, có c m giác, B n Gi c v n quay m t v . Bên b Nam, m t thung lũng mênh mông v a có th c y cày v a có ch cho khách tham quan h tr i. Bên Trung Qu c, b sông đ c. Nh ng, n u nh phía Vi t Nam ch có nh ng l u lán t m thì phía Trung Qu c, có nhà ngh S n Trang đ c xây khá hoành tráng trên m t ng n đ i. Có th ng i S n Trang mà ng m cùng lúc c thác cao và thác th p. Nghe nói trong m y ngày T t, khách Vi t Nam thăm thác cũng đông nh ng so v i Trung Qu c thì không đáng k . Hôm chúng tôi t i B n Gi c, ngày 10 tháng Giêng, phía b Vi t Nam v ng l ng trong khi phía Trung Qu c khách v n ph i ch đ lên thuy n.

Biên giới

Ngày 13-12-2008, hai nhóm phân giới Việt Nam và Trung Quốc đã đặt mốc 1224 vào đúng vị trí mốc 44. Nhóm của tôi không thể cắm mốc trên gò đất mà các chiến sĩ Biên phòng Chi Ma. Các anh đã góp phần giới đất để biên giới Hiệp ước 1999 đi cách nơi mà "Trung Quốc muốn" 63m. Tuy nhiên, để phân giới mới và vẽ nét đi mới phần thung ruộng cũ của 3 gia đình ở Chi Ma. Tôi Hà Giang, 54 gia đình ở Lũng Cú cũng giao lại cho Trung Quốc 188ha và nhận từ phía Trung Quốc 66ha ở một khu vực khác. Trung tá đồn phó Lũng Cú Nông Minh Thạch nói: "Tôi tự nhiên là bà con tâm tình nhưng chúng tôi đặt niềm tin vào Đảng và Nhà nước". Để phân giới mới cũng cắt ngang khu 13 nóc nhà của người dân Trung Quốc ở gần Lăng Sơn. Có tất cả 164 khu vực "có tranh chấp, hoặc có nhận thức khác nhau về hướng đi" như trong hợp của Lũng Cú và Chi Ma, rộng khoảng 227km². Sau đàm phán, "quy định khoảng 114,9 km² cho Việt Nam và khoảng 117,2 km² cho Trung Quốc". Phó trưởng phòng trách ngoại giao tỉnh khi đàm phán Hiệp ước Biên giới, ông Nguyễn Mạnh Cường, cho rằng: "Kết quả đó là thỏa đáng".

Nhiều người trên thế giới cho rằng nay vẫn còn những đường biên tranh chấp, thậm chí tranh chấp biên giới vẫn xảy ra với các nước như Lào và Canada. Không phải chính quyền nào cũng đặt đúng cắm mốc để vẽ nên phán xét của lịch sử để đặt bút ký vào bản phân chia từng đất của tiền nhân, bởi thế nên người thì phải có đi có lại. Tôi tự nhiên, cho dù có một đường biên chia phần, nhiều người vẫn có thế giới nguyên hiện tại mà hòa bình chung sống. Họ không phải đi phó với một con sông bên dòng chảy xói vào đất mình; Họ không có một đoàn đường ray, một con đường "vô tận" vòng sang rồi trở thành nơi tranh chấp; họ không gặp những chiến đấu mua râu ngô, mua móng trâu, mua mèo... Biên giới của họ, có sông núi và lòng người, không gặp phải quá nhiều hiểm trở.

Biên giới đất liền Việt - Trung dài 1.406km, trong đó: "thời Pháp- Thanh cắm mốc rất thưa; tôi vẫn Công ước mô tả thì đặt giới, bên đất liền như, nhiều địa danh không thể hiện như bãi Tả Lãm, Tả Xích, Dục Gót...". Để phân giới Hiệp ước 1999, thay vì chỉ cắm 341 chốt mốc như thời Pháp- Thanh, có hơn 1500 chốt mốc chính và hơn 400 chốt mốc phụ (tổng cộng 1971 chốt mốc). Nơi nào để phân giới qua sông thì mốc đặt ở hai bờ; nơi nào để phân giới có những khúc quanh thì cắm thêm mốc phụ.

Tại khu vực Cô Muông, Đàm Thủy, Cao Bằng, đôi bên cắm cọc 26 mốc cho một đoạn núi dài chỉ 2km. So với chốt mốc thời Pháp- Thanh, chốt mốc hiện nay làm bằng đá granit, có một nghìn cọc gần 1 tấn. Khi chúng tôi đi, mốc 836/2 ở thác Bản Giốc vẫn đang làm dở dang, như thế mà nhìn thấy dần móng bê tông mới để xây dựng kiên cố.

Nh&ng, s& dĩ qua bao nhiêu tr&c tr& Biên gi&i Công &c Pháp Thanh v&n là n&n t&ng cho công trình đàm phán, phân gi&i, c&m m&c kéo dài su&t 17 năm qua; b&i, ngoài nh&ng c&t m&c th&p bé, v&t mòn theo năm tháng, còn có nh&ng ngôi m&c a cha ông, nh&ng n&ng khoai, n&ng s&n c&a ng&i dân hai n&c. Cũng t&i khu v&c Đàm Th&y, & thôn Lũng Phi&cc, đ&ng ti&n mà bà con ng&i Tày, ng&i Nùng v&n dùng & đây là Nhân Dân T&. L&a ng&a t& Trung Qu&c đ&c đ&t sang đ& thu mua qu&ng. Lũng Phi&cc v&i h&n 1000 kh&u, có h&n 100 ph& n& l&y ch&ng bên Trung Qu&c. Đ&c theo Biên gi&i, t& Phong Th& t&i Móng Cái, nhi&u gia đình & bên này có bà con, ho&c b&n bè thâm giao & bên kia. "Đ&ng biên" &y không th& nào rành m&ch phân chia nh& đá và bê tông c&t thép.

T&t b&t bên n&i th&ng c&, m&t M&ng Thìn Pín đ& au. Phiên "ch& c&t m&c" mừng 8 T&t r&t đông: ng&i t& h&ng Giàng V&n, t&nh Vân Nam sang; ng&i t& xã B&ch Đích, huy&n Yên Minh, Hà Giang, đ&n. M&c 358 v&a m&i c&m, nhà ch& xây ch&a xong, giao th&ng đã b&t đ&u nh&n nh&p. Theo th&ng tá Đ&ng Văn Th&nh, đ&n tr&ng Biên phòng B&ch Đích: "Tr&c phân gi&i c&m m&c, đôi bên v&n căng th&ng". Nay thì bà con đã có th& t&i ch&. Nay, nh&ng nông dân nh& M&ng Thìn Pín đã có th& xây nhà và b&ng n&i th&ng c& lên đ&t sát đ&ng Biên. M&t đ&ng Biên gi&i mà cho t&i năm 1991 v&n ph&i rào đ&u b&ng mìn; m&t Biên gi&i mà cho t&i tr&c tháng 1-2009, nhi&u n&i b& đ&i Biên phòng v&n còn ph&i đ&ng canh cho ng&i dân cày c&y... Khi đang ng&i vi&t nh&ng dòng này, tôi nh&n đ&c đ&n tho&i t& Hà Giang, trung tá Th&ch cho bi&t, nh&ng cây đào Lũng Cú đã đâm hoa, cho dù, & Biên gi&i mùa này v&n ch&a h&t nh&ng đ&t gió l&nh tràn v& t& ph&ng B&c.